חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא לו.

לדידי אמר לי עכו"ם דמינך זבנה מהימן מי איכא מידי דאילו (א) עכו"ם אמר לא מהימן ואילו אמר ישראל משמיה דעכו"ם מהימן אלא אמר רבא אי אמר ישראל קמי דידי זבנה עכו"ם מינך וזבנה ניהלי מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבינתה מינך (ב) ואמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגזרה לדקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן (ג) לא חציף איניש למיגזר דקלא דלאו דיליה ואמר רב יהודה ד האי מאן דאחזיק מגודא דערודי ולבר לא הוי חזקה מ"ט מימר אמר כל דזרע נמי ערודי אכלי ליה (ד) ואמר רב יהודה אכלה ערלה (ה) אינה חזקה תניא נמי הכי (ו) ה אכלה ערלה שביעית וכלאים אינה חזקה אמר רב יוסף ו אכלה שחת לא הוי חזקה אמר רבא ז ואי בצואר מחוזא קיימא הוי חזקה אמר רב נחמן ח תפתיחה לא הוי חזקה ט ואפיק כורא ועייל כורא לא הוי חזקה י והני דבי ריש גלותא לא מחזקי בן ולא מחזקינן בהו: והעבדים וכו': עבדים יש להם חזקה (ז) והאמר ר"ל יא הגודרות אין להן חזקה אמר רבא יב אין להן חזקה לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים אמר רבא יג אם היה קטן מוטל בעריסה יש לו חזקה לאלתר פשיטא לא צריכא דאית ליה אימא מהו דתימא ניחוש דלמא אימיה עיילתיה להתם קמ"ל אימא לא מנשיא ברא (ט) הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא אתא מרי חושלא תפסינהו והוה קא טעין טובא אמר אבוה דשמואל (י) יכול לטעון עד כדי דמיהן דאי בעי אמר לקוחות הן בידי והאמר ר"ל הגודרות אין להן חזקה (יא) שאני (יב) דמסירה לרועה והא איכא צפרא ופניא בנהרדעא טייעי שביחי ומידא לידא משלמי: ר' ישמעאל אומר שלשה חדשים וכו': לימא ניר איכא בינייהו דרבי ישמעאל סבר ניר לא הוי חזקה ורבי עקיבא סבר ניר הוי חזקה ותסברא לרבי עקיבא מאי איריא חודש אפילו

חנגמל פירס תפתיחת שדה שלא חרש אותה אלא הוגשמה ונשבה הרוח חרחה השמש ונתנקעה כגון (יג) פתחי חרישה וזרע בה כגון זה אינה חזקה: לאיק כורא. זרע כור: ועייל כורא. וליקט בו כור והכניס לגיתו דכיון דליכא הרווחה לא הוי חזקה דלא חשש זה לגמלות: ולא מחזקינן בהו. שמתון שהם עשירים ויש להם בתים ושדות הרבה מניחין בני אדם לדור בבתיהם ושותקים ושמחים כדי להשכיח קרקע שלהם וימצאום מתוקנים וגם לגמלות אינן חוששים לפי שנזרוע יטלו את שלהם כל זמן שירצו. וי"מ לפי שעסוקין בגרמי לגור אין יודעין מי מחזיק בשלהן ולא נהירא: הגודרות אין להן חזקה. גודרות נאמן וכל דבר המהלך בדרכים ובשווקים שיכול לומר מעצמו נכנס לו מתנה הכנסתו לביתך והמוקצה בו אינה חזקה ואין יכול לומר לקוח הוא בידי והעבדים מהלכים הם בכל מקום ותנן דיש להם חזקה: ומשני הא דאמר ר"ל אין להן חזקה ה"מ לאלתר שהמחזיק בהן בנימו אין יכול לטעון לקוח הוא בידי בלא עדים ובלא ראיה כשאר מטלטלין שאין יכולין להלך ואין עשוין להשאיל ולהשכיר דנאמן בהן לומר לקוח הוא [בידי] הואיל ושנו בנימו דבשאר מטלטלין הוי חזקה לאלתר דהמוחזק בהן יכול לטעון שלי הוא שלקחתיו אצל יש (א) להן לעבדים ולגודרות חזקה לאחר ג' שנים שהיה לו לזה המערער לומר לקוח הוא ולא מיחה: אמר רבא. עבד כנעני קטן המוטל בעריסה: יש לו חזקה לאלתר. אם החזיק בו אחד ואמר לקוח הוא בידי נאמן הואיל ואין יכול להלך ולא דמי לגודרות וגם אין עשוי להשאיל ולהשכיר: פשיטא. דודאי מעצמו לא הלך: דעיילא אימיה. דעבד בנית אותו המחזיק תדיר: אימיה עיילתיה. ושכחתיה שם להשתא היינו גודרות: הני עיזי דאכלו חושלא. שערים קלופים שנכנסו בשדה [וראו] אותה תבואה השטוחה שם לשמש וקיימא לן [כ"ח טו:] שן מועדת היא לעולם וכי הוא ברשות הניזק מזק שלם משלמת ואין עדים מעידין מה אכלו מעטו או הרבה וטוענו בעל השדה כי הרבה אכלו יותר מכדי דמיהן של עזים הללו: יכול לטעון עד כדי דמיהן. של עזים מ"ט מיגו דיכול למימר בעל השדה לקוחות הן בידי דהא תפיס בהו ומהימן כי קאמר נמי כך וכך אכלו מהימן. וקיימא לן האי מהימן כשנועה אבל בטפי מכדי דמיהן דליכא מיגו לא מהימן אלא בעדים: ואמאי יכול לטעון עד כדי דמיהן הא ליכא מיגו דלא מצי למימר לקוחין הן בידי: שאני עיזי. דאע"ג דגודרות מינהו כיון דמסירי לרועה מתון שמשונות הן יותר מעיזים וכנשים ואין אדם יכול להמזיק בהן בדרך לפיכך יש להן חזקה: והאיכא לפרש. שהולכים יחידות מבית הבעלים עד בית הרועה: ופניא. שהרועה מביאן מן השדה עד תוך העיר וכל אחת הולכת מעצמה לבית הבעלים: טייעי. ישמעאלים גנבים: מידא לידא משלמי. מיד הבעלים ליד הרועה אחרית ומיד הרועה ליד הבעלים עכשיו ואין הולכות יחידות כלל: ניר. חרישה כדכתיב נירו לכם ניר (הושע י): רבי ישמעאל סבר ניר לא הוי חזקה. אלא גמר פירי הלכך צריך ג' חדשים בראשונה וג' בחרורה דנהכי גדל פרי כל צרכו וי"ב חדשים נחמלא דבעינן לרופין: ורבי עקיבא סבר ניר הוי חזקה. הלכך בחדש אחד סגי כדי לעשות ניר:

אפי'

כי אם ג' חדשים בסוף שנה ראשונה וג' חדשים בתחלת שנה אחרונה וג' חדשים של אסצעית דחמות מיכן לא השיבני ג' שנים ולהבי נקט ג' חדשים דג' תבואות בעינן בג' שנים ובג' חדשים מתגדלות תבואה של שעורים ושל שבולת שועל ולכלן לתעין טרפייש. לימא ניר איכא ביניייהו דר' ישמעאל משום הכי בעי ג' חדשים ולא פחות דאם נייר ליה לקרקע לא הויא חזקה עד ג' שנים שלמים (ג) דעבר ליה ניר דניר הוה חזקה: ואפי' יום אחד סגיא. דביום אחד

מסורת הש"ס

(א) לעיל נב: ע"ש. ב) [מתוכות פ. ע"ש]. ג) (נסה, ד) מתוכות פד: נישין כ:, ה) כ"מ קטז., ו) [נ"ל דמסקינן, יעב"ן]. ז) נ"ל מתו. רש"ל. ח) [ועי' תוס' מנחות נח: ד"ה ואיכא דאמרי].

גליון הש"ס

גמרא עיי' דפסחי לדיקה. עיין כ"ק דף עט ע"ב תוס' ד"ה אין:

הגהות הב"ח

(א) נב' לדידי אמר עכו"ם לא מהימן: (ב) שם מהימן מ"ט לא מלקי: (ג) שם ואמר רב יהודה אכלה ערלה שביעית וכלאים אינה חזקה:

הגהות הגר"א

[א] רשב"ם ד"ה ומצי. אבל יש כו'. ש"ע סי' עב ובי"ח סי' קלה. ומרמ"ם ופ"ע סי' קלה כמנהג אבנים לבר (ועפמ"ש רבינו סס נס"ק ה):

מוסף רש"י

מגלא ותובליא. כלי נגרות המגרים. המגל לגדור ומוכליא מכל לגלות לחקל מרוב נגרה, ר"מ מוכליא מל לקבל פירות (לעיל דנ:). ואמר. כפניה. איזיל איגזרה לדקלא דפלניא. כלומר אלקטנו הפירות, מהימן. ושכחון ליה כ"ל נלקט הפירות כלא עדים ישבר, אחרי שאין יודע שהכבלים מחזין בנכר קודם לקישה, ואם אמת מנכרי ונטן לה"מ אחר שיקטו הפילן לית עלה אלא שביעת היסם. אבל מקמיה לגינגרה אמת מרוב דיקלא ואמר לה"מ, לא מהימן מלקנו עד דמייתי לאיה. (לעיל דנ:). אכלה ערלה. אכלה ליקח שי ערלה. שאין הנאתן אלא מזונות. שאפשר אמור בהנאה. לו שביעית שהוא ספקה. לו שרשה כלאים. הרי זו חזקה. עולין לי לגמין אלם אים. לי אחת מהשלם אים אחת מהלו (בתובות ט.). הגודרות. בהמות (ביפין כ:) בהמה דקה על אם (במדבר לג) נדניה לאן (בתובות עד:). אין להן חזקה. אין המחזיק בהם יכול לומר לקוחין הן בידי, אמא מלאן והכמיהן נגיהו, לפי שדרכן להלך בשדות (שם) אדם שתפסן אינו יכול לטעון לבעליהם מכרתם לי דאיכא למימר מעצמן הלכו אלו (ביפין כ:).

רבינו גרשום

ומקשי' מי איכא מידי וכו'. אלא אמר רבא אי אמר ההוא ישראל דזבנה מעכו"ם קמי דידי זבנה ההוא עכו"ם מיניה דישראל ולבתר הכי זבנה (מיני') ניהלי מהימן מיגו וכו': האי מאן דאחזיק מגודא דערודי ולבר. כגון שרגילין בני אדם שיש להם שדות סמוך ליער משכירין מקצת משדה סמוך ליער וכונסין בשדה ועושין מחיצה בין השדה ליער בשביל שאם יצאו חיות ערודין מן היער כדי שיראו באותה הרחקה שיש מן המחיצה ליער ולא יבואו לשבור המחיצה ולאכול התבואה. ואם החזיק אדם באותו שיור שהניח בשביל הערודים אפילו לאחר שעמדה ברשותו ג' שנים אין חזקתו חזקה מאי טעם דאמרינן האי דלא מיתה זה בעל הקרקע בתוך ג' שנים דקסבר הואיל וכל מאי דזרע האי ערודי אכלי ליה ובשנה הכי שתק ולא איבד שדהו בשתיקתו: אכלה ג' שנים ערלה. היכי דמי כגון שהיו בה נטיעות ושנה ראשונה נטען פירות מקצתן והיו ערלה ובשנה השניה השדה ולא ערער משום שלא היו ראוין לאכילה: אכלה שחת. ג' שנים שלא המתין עד שתגדיל התבואה אלא היה קוצצה כשהיא שחת ומאכילה לבהמות אינה חזקה דשמיט ואכל הוה ולא אכלה כאכילת בני אדם: אי בצואר מחוזא. כלומר אם אותה קרקע עומדת סמוך למחוזא שעשירים היו חוזרין שדותיהן למאכל בהמתן אי לא

עין משפט נר מצוה

נמ א מיי' פ"ד מהל' טוען הלכה ו סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמט: סעיף מ:
ס ב מיי' שם פ"ג הל' טו סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמט סעי' יג:
סא ג מיי' שם הל' יב ופיין בהגהות ומ"מ טוש"ע שם סעיף יח:
סב ד ה מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף י:
סג ו מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעי' ה:
סד ז מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעי' ו:
סה ח מיי' פ"ג שם הלכה כ סמג עשין מ"מ סי' קמט:
סו ט מיי' שם פ"י הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קלה ס"ח ופר' עב סעי' מ:
סז י כ מיי' שם הלכה ז וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קלה סעי' ב:
סח ל מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' עב סעי' ח יח כמ:
סט מ מיי' שם פ"י הל' ב סמג שם טוש"ע שם סעיף מ ופר' קלה סעיף ג [וכתב מלגם עוד בתוכות פרק בו דף קח: ובסטיות פ"ו דף שיד:]

רבינו גרשום (המשך)

מיחה הויא חזקה: תפתיחה. זהי קרקע שפחותה היא יותר מבית השלחין שפחותה היא וכקרעה ככברה זו שאינה מקבלת מים כך אין ניכרין בה המים ואין יכולין להשקותה ואינה מוציאה פירותיה אם החזיק בה אדם ג' שנים אינה חזקה הואיל שאין בה שום לחלוחית לא חשש למחות: אפיק כורא ועייל כורא. שאין מוציאה כי אם כעין שזורעין בה ולא יותר אינה חזקה דלא חשש למחות הואיל ואין מרווית בה: והני דבי ריש גלותא אם מחזיקין בקרקעות שלנו ג' שנים אינה חזקה דבשביל כבודן שתקי אנשי: ולא מחזיקינן בהו. בשדותם בני שנים דמשום דעשירים נינהו שתקי אי נמי משום דטרידי בטורח צבור ולא ידעי ולא מחי. והעבדים יש להם חזקה. מי שמחזיק בהם ג' שנים: הגודרות אין להם חזקה. כגון צאן ובהמה שאם החזיק בהן אינה חזקה משום דיש בהם רוח חיים דאיכא למימר מאליהם הלכו אצלו והחזיק בהן נבי עבדים נמי איכא למימר מאליהן הלכו אצלו דהחזיק בהן ואמאי יש להן חזקה: אמר רבא אין להם חזקה לאלתר אבל יש להן חזקה לאחר ג' שנים: (א) כדקתני בהמה נבי עבדים ונבי גודרות בהמה דקה דאין להם שמירה כל כך אין להם חזקה אבל בהמה נסה דיש להן שמירה יש להם חזקה לאלתר דמצי אמר אתה מכרת לי: קטן עבד יש לו חזקה. משום דליכא למימר אידו אזיל לחמן: (ב) אית ליה אימא לא מנשיא ברא ומדאיתא גבי האי כ' ימים או ג' ולא מיחה יש לו חזקה: חושלא. שעורין קלופות: דמסירי לרועה. ויש להן שמירה משום הכי כשהן ברשות של זה יש להן חזקה דליכא למימר דמאחריני נינהו: צפרא ופניא. דאזלי לחדייהו בלא שמירה ובדין הוא דלית להו חזקה דאיכא למימר מנפשייהו אזלי התם ואחזיק בהו. ומשני בנהרדעא שאני משום דשכיחי טייעי כלומר גנבים ישמעאלים לא שביק לגודרותיהו למיזל לתדייהו כי אם מידא דבעל הבהמות לידא דרועה ומידא דרועה לידא דבעל הבהמות משום הכי יש להן חזקה. פיס' ר' ישמעאל אומר שדה בית הבעל לא צריך לאחזוקי בה ג' שנים רצופות שלימות

הערות

(א) לדידי אמר לי עכו"ם דמינך זבנה מהימן מי איכא מידי דאילו עכו"ם אמר לא מהימן ואילו אמר ישראל משמיה דעכו"ם מהימן אלא אמר רבא אי אמר ישראל קמי דידי זבנה עכו"ם מינך וזבנה ניהלי מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבינתה מינך. אמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגזרה לדקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן. מי איכא מידי דאילו עכו"ם אמר לא מהימן ואילו אמר ישראל משמיה דעכו"ם מהימן. אלא אמר רבא אי אמר ישראל קמי דידי זבנה עכו"ם מינך וזבנה ניהלי מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבינתה מינך. אמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגזרה לדקלא דפלניא דזבנתיה מיניה מהימן. לא חציף איניש למיגזר דקלא דלאו דיליה ואמר רב יהודה. אמר רב יהודה. אמר רב יהודה. א